

ІННОВАЦІЇ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

УДК 378.147

А. А. Болдова

ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ДИСЦИПЛІН

Проблематика цієї статті полягає в тому, що професійна діяльність педагога передбачає постійну взаємодію із аудиторією, яка базується на індивідуальному підході і вимагає постійного пошуку нових шляхів педагогічної діяльності.

Такі потреби викликано активізованим розвитком усіх сфер суспільного буття й потребує систематизованої, але принципово оновленої системи педагогічної взаємодії з урахуванням своєчасних потреб суспільства і часу, відповідного мислення, постійно оновлюваних освітніх тенденцій і здатності до їх адекватного сприйняття.

Вища професійна освіта є найважливішим інститутом соціалізації людини і підготовки її до суспільних процесів. Тому не дивно, що вона повинна бути адаптована до нових реалій часу, нововведень у професійній сфері, попиту ринку праці, вимог роботодавців та фахової міжнародної діяльності. Зокрема це стосується сфер, які знаходяться в стадії становлення й потребують швидкої реакції та педагогічних пошуків форм навчання.

Результатом таких пошуків є виявлення більш активних форм і технологій організації педагогічної праці на основі вже набутого педагогічного досвіду, що виражаються в оновлених тенденціях. Вони є суттєвим діяльним елементом розвитку освіти і дістали назву „інновації в педагогічній сфері”.

Щодо викладання дисциплін фінансового спрямування, то особливістю інноваційних процесів тут є те, що вони спрямовані на швидку реакцію на постійні зміни у вищезазначеній сфері та, як наслідок, оволодіння навичками оцінки актуальних економічних процесів, розуміння сутності та тенденцій розвитку фінансових відносин і їхніх особливостей у сфері державних фінансів, фінансових ринків та фінансових послуг, розробку і вирішення актуальних питань теорії й практики розбудови економічної та фінансової політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми дослідження, зокрема соціологічної, педагогічної, культурологічної та економічної літератури, свідчить про те, що проблема впровадження інновацій у вищу освіту, а також у професійну підготовку фахівців з різних позицій завжди цікавила науковців, але особливої актуальності вона набула останнім часом у трансформаційний період нашої держави, коли педагогічна інноватика набуває все більшої ваги.

Філософське обґрунтування цілей та цінностей інновацій в сучасній освіті представлено в роботах В. П. Андрущенко, І. А. Зязюна, В. Г. Кременя та ін. Порівняння традиційної та інноваційної моделей освітньої діяльності можна простежити в роботах М. В. Кларіна та В. Я. Ляудіс. Розробці теорії та практики використання інноваційних навчальних технологій присвячено праці І. М. Дичківської, В. Ю. Стрельнікова, Д. В. Чернілевського та ін.

На державному рівні педагогічній інноваційній діяльності приділяють значну увагу, розробляють заходи щодо впровадження нововведень у освітні процеси та реалізуються конкретні заходи. Участь держави в оновленні освітньої сфери відображено в „Концепції державної інноваційної політики” (прийнятої у 1997 році) та в Положенні „Про порядок здійснення інноваційної діяльності у системі освіти” (розробленому в 1999 році).

Завданням нашої статті є розгляд і вивчення передових педагогічних та інноваційних тенденцій в системі викладення фінансових дисциплін.

Виклад основного матеріалу статті доцільно розпочати із розкриття основної дефініції – інновації вищої освіти, яку розглядаємо як цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання та адаптації процесу навчання до нових вимог [1].

Чинником, що спричиняє інноваційні процеси в освіті, є узагальнення передового педагогічного досвіду, впровадження передових досягнень педагогічної науки в практику, вивчення і поширення нових активних педагогічних моделей навчання.

Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, конкуренція навчальних закладів, прагнення викладачів до освоєння та застосування педагогічних новинок. Саме останнє є рушійною силою у педагогічно-інноваційній діяльності, оскільки саме викладач на практиці переконується в ефективності наявних методик навчання й може коригувати їх за допомогою власного інноваційного потенціалу.

Наявність інноваційного потенціалу педагога визначає творча здатність генерувати нові уявлення та ідеї; високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина і різнобічність інтересів педагога; відкритість особистості педагога до нового розуміння й сприйняття різних ідей, думок, напрямів, течій, а також толерантність, гнучкість та широта мислення особистості [1].

Можна узагальнити, що інноваційний потенціал педагога – це сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості, яка виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність [2].

Викладач збагачує і власну, і загальну практику навчання й виховання, сприяючи розвитку педагогічної думки, реалізуючи теоретичні положення, принципи, правила, методи і форми навчання й виховання та

виділяючи у педагогічній діяльності провідні педагогічні ідеї чи методичні системи, які зумовлюють високу ефективність навчально-виховних процесів.

Інноваційну спрямованість роботи викладача визначають критеріями педагогічних інновацій, до яких належать: новизна; оптимальність, яка сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил; результативність та ефективність; можливість творчого застосування ідей при індивідуальному й колективному підходах.

Але часто буває, що педагогічні інновації через недостатню підготовленість педагогічних працівників не знаходять подальшої реалізації. І це свідчить про несформоване інноваційне середовище.

Сприятливе інноваційне середовище дає змогу консервативно налаштованим викладачам долати стереотипи, залучатися до активних педагогічних процесів, уховувати нові технології і методики викладання. Також робота у названому середовищі допомагає подолати стереотипи професійної діяльності і одночасно забезпечує інноваційний освітній процес, націлений на студентську молодь і формування в них високого рівня професійної освіченості, кваліфікаційної грамотності та загального рівня культури.

Сприятливе інноваційне середовище створюється в інноваційному закладі освіти, у якому педагогічний та учнівський колективи експериментують, апробують чи впроваджують нові педагогічні ідеї, теорії, технології [3].

Особливої ваги інноваційні тенденції викладання набувають при викладанні економічних дисциплін у вищій школі оскільки здійснюються під впливом постійних економічних та соціальних змін. У сучасних умовах це дозволяє не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами явищ навколишньої дійсності, а й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами [4].

Сучасна специфіка викладання фінансово-економічних дисциплін характеризується наступними складниками:

- необхідність постійного оновлення інформаційного забезпечення як реакції на постійні та швидкі зміни;
- відслідковування правових і нормативних документів як законодавчої бази, що регулює фінансову діяльність;
- систематичний моніторинг і аналіз статичної інформації;
- збір фактичних даних про стан ринку та діяльність суб'єктів підприємницької діяльності;
- формування ґрунтовних наукових висновків на основі наявної фінансової інформації та відповідних даних.

Доцільно зауважити, що застосування загальних принципів викладання фінансових дисциплін формує загальний тезаурус основних засобів, що інтенсифікують ефективність сучасного фінансово-економічного навчання та фахівця відповідного кваліфікаційного рівня але

не дозволяє виробити у майбутніх працівників здатність до самонавчання і самоосвіти, швидку та адекватну реакцію на швидкоплинні зміни фінансового середовища, техніку фахівця як комплекс менеджерських, комунікативних і організаторських умінь, уміння і навички в оволодінні та застосуванні різних професійних стилів відповідно до таких фінансових категорій:

- ринку – як відображення економічних відносин з питань купівлі та продажу товарів і послуг;
- попиту – як відображення економічних відносин на ринку з боку покупця щодо задоволення своїх потреб у певних товарах і послугах;
- пропозиції – як бажання і здатність виробників постачати товар на ринок за певними цінами;
- власність – як вираз відносин щодо привласнення чи відчуження засобів виробництва та матеріальних благ;
- фінансів – як вираз відносин щодо формування, розподілу та використання грошових ресурсів тощо [4].

Система викладання фінансових дисциплін має на меті не тільки надати фахові знання та уміння, сформувані навички та розвивати відповідну рефлексію, а й вміння вибрати у множинності інформації ту, яка б дала змогу оцінити та проаналізувати фактичні дані про фінансово-господарську діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, стан ринку, аналіз і практична реалізація цієї інформації. Тому названа вище система повинна як мінімум базуватися на таких основних функціях:

- пізнавальній – накопичення інформації, її відбір, обробка і аналіз;
- конструювання – визначення потреби набутої інформації і внесення фрагментів інноваційних технологій;
- упровадження – практичне використання та аналіз досягнутих результатів.

Це дозволить формувати інноваційну систему викладання фінансових дисциплін у розрізі Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки і забезпечити ринок праці висококваліфікованими фахівцями фінансової сфери, які здатні забезпечити її реалізацію через:

- новації податкового законодавства та особливості імплементації норм Податкового кодексу України;
- новації бюджетного законодавства та особливості імплементації норм нової редакції Бюджетного кодексу України;
- провідні тенденції міжнародного фінансового середовища, які генерують виклики й загрози фінансовій безпеці України;
- завдання забезпечення та підтримки фінансової та цінової стабільності;
- основні напрями вдосконалення грошово-кредитної політики;
- фінансово-податкове регулювання та його наслідки для економіки України;
- чинники впливу на динаміку та темпи економічного зростання;
- економічні передумови функціонування фінансових ринків;

- основні завдання соціального реформування та його стратегію [2].

Висновки:

Неодмінною умовою успішного освітнього менеджменту є управління інноваціями і реалізації педагогічних нововведень у навчально-виховних процесах. Названі процеси забезпечать модернізацію вищої школи через оновлення змісту, структури і форми освітньої діяльності, пошуку принципово нових підходів до неї та створення інноваційного освітньо-виховного середовища. Існування останнього неможливе без внесення якісно нового змісту у вищу професійну освіту, оптимізації кадрово-педагогічного потенціалу, підвищення рівня науково-методичного забезпечення навчального процесу, впровадження інноваційних технологій і методик викладання, оволодіння дослідно-експериментальними видами діяльності.

Ефективне управління інноваціями на всіх рівнях (від загальнодержавного до університетського) має стати важливою складовою освітньої політики держави, регіону, вищого навчального закладу. Важливі завдання реформування вищої школи можна виконати лише за умови удосконалення усіх ланок і структурних елементів системи вищої освіти.

Щодо інноваційних тенденцій в системі викладання фінансових дисциплін, то це зумовлюється необхідністю оволодіння і використання сучасних теоретичних та практичних знань і навичок з актуальних питань розвитку фінансів та економіки і майбутніми фахівцями фінансової сфери, і викладачами фінансових дисциплін.

Список використаної літератури

1. Педагогіка [Електронний ресурс] : конспект лекцій // Інновації в освіті. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-12401> – Назва з екрану. **2. Навчально-методичний** комплекс підвищення кваліфікації викладачів фінансових дисциплін з напрямку „Економіка і підприємництво” (фінанси) [Електронний ресурс]. – Київ, 2011. – Режим доступу : http://www.ndfi.minfin.gov.ua/getfile.php?page_id=406&num=1&PHPSESSID=5cb21f13b5eb29d148548994c5c95512 – Назва з екрану. **3. Педагогіка:** Інновації в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.readbookz.com/book/172/5545> – Назва з екрану. **4. Методика** викладання економічних дисциплін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.econom.univ.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=253%3A2011-01-07-06-40-58&catid=63%3A2011-01-07-05-53-49&Itemid=273&lang=uk – Назва з екрану.

Болдова А. А. Інноваційні тенденції в системі викладання фінансових дисциплін

У цій статті розглядається інновація вищої освіти і, зокрема, викликані цим специфічні умови викладання фінансово-економічних дисциплін. У ній висвітлено чинники, що спричиняють інноваційні процеси в освіті, вказано на необхідність створення сприятливого

інноваційного середовища та на реалізацію інноваційного потенціалу педагога, розкрито основні складові якими характеризується застосування різних педагогічно-професійних стилів відповідно до фінансових дисциплін.

Ключові слова: вища освіта, професійна освіта, фінансова освіта, фінансові дисципліни, інновації, інноваційне середовище, інноваційні тенденції, інноваційна система.

Болдова А. А. Инновационные тенденции в системе изложения финансовых дисциплин

В данной статье рассматривается инновация высшего образования и, в частности, вызванные этим специфические условия преподавания финансово-экономических дисциплин. В ней освещены факторы, вызывающие инновационные процессы в образовании, указано на необходимость создания благоприятной инновационной среды и реализации инновационного потенциала педагога, раскрыты основные составляющие которыми характеризуется применения различных педагогически профессиональных стилей.

Ключевые слова: высшее образование, профессиональное образование, финансовое образование, финансовые дисциплины, инновации, инновационная среда, инновационные тенденции, инновационная система.

Boldova A. A. Innovations in the Statement of Financial Disciplines

This article examines the innovation of higher education and, in particular, caused by the specific conditions of teaching financial and economic disciplines. It highlights the factors that lead to innovative processes in education, given the need to create a favorable innovation environment and to promote innovative capacity of the teacher, the basic elements that characterize the use of different educational and professional styles according to various financial disciplines.

Key words: Higher education, vocational training, financial education, financial discipline, innovation, innovative environment, innovative trends, innovation system.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.